

Diplomová práce

Student : Václav VELČOVSKÝ

Obor : ČJ - D

Název práce v českém jazyce : Spisovnost – nespisovnost v nové češtině

Název práce v anglickém jazyce : Standard – Non-standard
in the Modern Czech

Oponent diplomové práce : PhDr. Otakar Mališ, CSc.

Posudek oponenta diplomové práce:

DP Václava Velčovského patří, pokud mohu soudit, k těm nejlepším z lingvistické bohemistiky, které vznikly na této katedře. Oceňuji její „nezapouzdřenost“ výlučně do češtiny a do české sekundární literatury (jsou zde citáty z němčiny, angličtiny a ruštiny, jeden citát je dokonce v řecké abecedě). Anglické *Summary* není, jak často bývá, čengličtina, *und was die Zusammenfassung anbelangt, handelt es sich um ausgezeichnetes Hochdeutsch.*

Větší část DP tvoří historický přehled pojetí spisovného jazyka „od Dobrovského“ do r. 1993 (a do strany 93). Protože v autorově pojetí je spisovný jazyk „umělý konstrukt“ (s. 152), a je tedy silně ovlivňován mimojazykovými činiteli, lze tuto diachronní část interpretovat jako poučený příspěvek k dějinám české bohemistiky. Je-li něco *konstrukt*, pak mechanismy konstruktů se dají klasifikovat a analyzovat podobně jako předměty zkoumání jakýchkoli jiných vědních oborů. Specifičnost jazyka je v tom, že není jazyka, jenž by nebyl těsně spjat s konkrétními společenskými vztahy, a tyto společenské vztahy jsou zase součástí širších politických, ideologických a ekonomických systémů. Některé formulace v této části nejsou zcela přesné, s některými tvrzeními nelze souhlasit: např. o *Slovníku spisovné češtiny* (1978) se píše, že je to „de facto jednosvazkové shrnutí *Slovníku spisovného jazyka českého*“ (s. 87). Komparace slovníkových zpracování např. sekundárních předložek a částic by toto tvrzení zpochybnila; a posuny v hodnocení příznakových výrazů – ve *SSJČ* označené jako obecněčeské, v *SSČ* zařazené do „hovorové češtiny“ rovněž nesvědčí o pouhém „shrnutí se zvýrazněnou didaktickou funkcí“ (s. 87).

Druhá část DP je teoretičtější, protože se pokouší „analyzovat různé teorie, modely a aspekty spisovného jazyka“ (s. 153). Jestliže „přináší více otázek než odpovědí“ (s. 152), není to dáno zpracováním, ale náročností tématu, v němž se autor orientuje s pozoruhodným internacionálním přehledem. Snaží se situaci zpřehlednit novým termínem/pojmem „spisovno“ (s. 142n.), které zřejmě reprezentuje onen „jistý termín“ (s. 153) z resumé, „který by postihl ovlivnitelnost a ovlivňování pojetí spisovného jazyka mimojazykovými činiteli“ (detto). *Spisovno* je „po stránce významové jasně odlišitelné od *spisovnosti*“ (s. 143), liší se i od „spisovného jazyka“. Podle mého názoru jde o (meta)termín metodologický, který je spíše součástí problémů než jejich řešením. Přál bych si, aby mě autor u obhajoby přesvědčil o opaku.

Když už jsme se dotkli termínů, chtěl bych v souvislosti s touto DP i nedávnými diskusemi o spisovné/standardní češtině připomenout, že Josef Vachek in *The Linguistic School of Prague. An Introduction to its Theory and Practice* (Indiana U. P., Bloomington –London 1966) překládá název

Havránková *Vývoje spisovného jazyka* jako *The Development of Standard Czech* (s. 125), „funkční diferenciacie spisovného jazyka“ je *functional differentiation of the standard Czech* (s. 97).

S termíny souvisí i klíčová slova (s. 176). Neomluvitelně v nich chybí „jazyková kultura“, o které autor v textu DP nemohl nepsat, protože teorie spisovného jazyka a jazyková kultura byla v pracích členů PLK propojena („Činnost kroužku v oblasti kultury jazyka a teorie spisovného jazyka pokračovala od roku 1935 na stránkách *Slova a slovesnosti*.“).

A v bibliografii zase chybí, patrně opomenutím, Čermákův překlad *Kursu obecné lingvistiky* od Ferdinanda de Saussura (Praha 1989) a Vachkovy *Vzpomínky českého anglisty* (1994). V bibliografii i textu chybí jakákoliv zmínka o Marii Krčmové, jejíž významné práce o mluvené češtině by neměly být opomenuty. V bibliografii je uveden příspěvek Lenky Bayerové-Nerlichové ve *Slově a slovesnosti* (s. 158), ale v německé slavistice, kterou autor zná, je poměrně často citována její monografie *Sprachgebrauch vs. Spracheinstellung im Tschechischen: Eine empirische und soziolinguistische Untersuchung in Westböhmen und Prag* (München: Verlag Otto Wagner 2003) – ta rovněž chybí.

Námět k k obhajobě: V čem se shodují a odlišují autorovy názory na „spisovnost – nespisovnost v nové češtině“ s názory/od názorů Václava Cvrčka vyjádřené v publikaci *Regulace jazyka a Koncept minimální intervence* (NLN-ÚČNK, Praha 2008).

Práci doporučuji k obhajobě.

Návrh klasifikace: výborně.

V Praze dne 5. 4. 2009

.....

podpis oponenta dipl. práce